

PESTEN, 1844.
EGGENBERGER JÓZSEF ÉS FIA
magyar tud. akad. könyvtárosoknál.

Jelen REGG birtokosainak a kiadók egy igen gyönyörű aczélszó-
metzett képet „A Vata által fellázított nép
a pogánságot vissza követeli” ajánlnak.
Ára 1 fr.

SZÁDVÁR.

REGG.

[ZAMBON PÁL]

SZÁDVÁR.

REGÉ.

PESTEN, 1844.

EGGENBERGER JÓZSEF ÉS FIA
MAGYAR TUD. AKAD. KÖNYVÁRUSOKNÁL.

Csak bűnöd áll fenn óriás gyanánt,
'S az lesz a' sors, a' melly kidönt előbb.

Vörösmarty.

VEZÉRSZÓ.

I.

Bús magyar, kit bosszujában
Szült a' pártok' istene,
Nyisd ki szíved', mert kivüled
Nincs földön, ki értene,
Hogyha nem hallsz, hogyha megvetsz,
Össze zúzom lantomat,
'S vissza fojtom a' kebelbe,
Mit bu' ad, a' hangokat;
Egy a' magyar dal' hazája,
'S ha nem hallgat ez reája,
Nincsen a' nagy ég alatt
Szív, a' mellyre hangja hat.

2.

Énekelhet a' világnak
 Más hazának dalnoka,
 Hogy szirtnek zeng a' magyar csak,
 Ő nem, a' hűlt szív oka, — — —
 Szív, — a' melly nem ég honáért;
 Szív, — melly pusztá, és üres,
 Melly magasztos üdv helyen kéjt
 Bűnös léleekben keres.
 Vérzik szívem, ó ha látom,
 Milly fagy ül az ifju ágon!
 Vérzik szívem, — milly e' nép!, —
 'S borzadok ha látlak, ég!!

3.

A' dalnok felmetszi szívét,
 Vér- 's lángban forr éneke;
 Hangja tőle olly meleg még —
 Még se' érti nemzete!
 'S idegen hang — ó gyalázat! —
 Égő kin kimondanom —
 Idegen dal, a' mi tetszik,
 Honfidalt nem ért honom!
 Czifra báb, külföldi bálvány,
 A' miért ég honfi, honlány,
 Zengj forrón, vagy hidegen:
 A' magyar dal idegen.

4.

Félre! nem zengek panaszt én,
 Nap derül az éj után,
 Lélek és szív vissza jó még,
 És te nagy leszesz, hazám!
 Szép babérod, honfidalnok,
 Melly eddig tövis vala,
 Felvirúl, és nagy nevedtől
 Vissza zeng a' két haza.
 Mert ha annyi drága hondal,
 Mit hegy és völgy, 's szikla meghall,
 Meghallgatlanul vesz el:
 Dalnok szív — repedj o el!...

5.

Messze nézek a' jövőbe
 Lelkem' röpke szárnyain,
 Melly hon az, kit a' dicsőség'
 Karján látnak álmaim?
 A' *magyar*, kit annyi ostor
 Vert, bár jó vagy rossz vala,
 A' *magyar*, kit sirja' szélén
 Vett fell a' hír' angyala.
 Mert az elfordult egeknek
 A' csapásban már remegnek
 Büntető vas karjai — —
 Készek im — megáldani!...

6.

Hol vagy ó dicső jövendő?
 Lelkünk olly ohajtva vár,
 A' ki kart, kétségbe esve
 Egyiránt jó - rosza tár;
 Nem lehet mint a' jelen, bús,
 Mint a' mult, nem olly kemény,
 Ah, mutasd, mutassad arczod
 A' borúkon át, remény!
 Egy nemzet megtört keserve
 Sír hozzád fel, ég, epedve:
 A' multat kiszzenvedők,
 Adj mint bűnk nagy, olly jövôt!...

7.

Én, kit a' bánat tanított
 Jókorán meg dallani,
 Egynehány regét szeretnék
 Szép hazámnak mondani:
 Ám a' gyengeség s' önérzet
 Majd lever, majd bátorít,
 Most a' kétség nyomja szóm' el,
 Most hidegség szomorít.
 Mert ki annyi jót nem ért meg,
 Ó hogy értne engemet meg! —
 El panasz! Él *Himfi* még!
 Ám nyomába, ah, ki lép?....

S Z Á D V A R.

A' mult' kárpitját szellőztetem.
Jásika.

ELSŐ ÉNEK.

1.

Hol ma szent Gellért hegyének
Büszke orma égre néz,
Mintha bosszuért kiáltna,
Kit ledönte ott a' vész:
Kis majorkák álla egykor
Ketten éltek benne csak,
Az angyalszelíd Emelka,
'S apja, a' nagy éves agg,
Éltek, mint két egybefont ág,
A' legédesebb boldogság'
Karjain magányosan,
Még is üdvben olly sokan.

2.

Nincsen boldogság a' földön,
 Így beszél sok életunt,
 Nézd meg e' kised családod,
 Milly boldog Emelka 's Kund
 Egyik a' másikban érez,
 Egy lélekben élnek ők,
 Van-e, földön boldogabb, mint
 A' hűséges szeretők?
 Kis magányuk bünt nem ismer
 Szívök csak szent tárgyakért ver
 Lány- 's szülői szeretet —
 Nincs bennök más érzet.

3.

Benn lakukban égi béke'
 Néma csendje ünnepel,
 Künn a' háborgó elem dül,
 Vész a' vésszel harcra kel,
 Mint szegény embernek élte,
 Ollyan épen a' vihar,
 Itt is a' gyengébb kezéből
 A' hatalmasabb csikar.
 Jó a' természet haragja,
 Benn az ég tudtunkra adja:
 Jö a' kísértet, vigyázz! —
 Elvesz a' ki dob, 's hibáz.

4.

„Agg vagyok már, illy vihart még
 — Szóla *Kund* — nem értem én,
 Vándor, a' ki jársz, kegyelmes
 Légyen úr neked, szegény!
 Tégy a' kandallóra, gyermek,
 Az idő hideg nagyon,
 Krónikám hol van, keresd meg,
 Nézd meg, hányadik vagyon?
 Hadd jegyezzem fel koromnak
 Súlyát e' nehéz napoknak.“
 „Őszelő hóban vagyunk,
 Ép' utolsó benn napunk.“

5.

„Nyisd ki szekrényem', leányom,
 Bibliámat add, ide,
 Hadd beszéljek Istenemmel,
 Bús talán rajtunk szive?
 'S e' viharban szent hatalmát
 Zúgja a' világba szét,
 Hogy ki nyissa a' vakoknak
 Elhomályosult szemét,
 Hogy az embert, mellyre szülte,
 A' szent rény' utjára küldje,
 Mert elveszti őt a' bűn —
 A' vész azt jelenti kün.

6.

És a' szentírásból olvas,
 Szép Emelka rajta csügg;
 „Ne szakítsd le a' gyümölcsöt;
 Melly az ágon rajta függ,
 Ön magától is lehull az
 Hogy ha érett, hogy ha jó.“
 „Érted-e mit mond az úr itt?
 Két értelmü itt a' szó.
Mellyet bánatok fedeznek
Ne vedd végét életednek,
Önmagától megszünik —
 Azt jelenti e' hely itt.

7.

„Tisztelet az ősz fejeknek,
És kit az úr felkene;
Mert ki őket meggyalázza,
Bosszut áll ég' Istene.
Melly test pártos a' fej ellen,
Elveszend előbb utóbb.“
 „Vajha hatnának szivére
 Nemzetemnek, ó e' szók!
 Hol a' pártütés' vizsálya,
 A' király ellen felállá,
 Vértolt van a' koronán,
 Áldomást isznak torán.“

8.

„Mint ha szót vennék ki kívül,
 Gyermekem, nézd meg, ki az?
 Tán elkésett a' viharban,
 Enyhelyért jön az utas;
 És kinéz — 's belép a' vándor,
 A' kit a' vész hordozott,
Kund barátsággal fogadja:
 „Vándorom, Isten hozott!
 Merre jártál a' viharban?
 Úgy-e csak pogány idő van,
 Szólj, mi űz mi sors hozott?
 Tedd le a' vándorbotot.“

9.

És itt elmondá a' vándor,
 Bár vonása mást beszélt,
 Endre úrnál hogy Budán volt,
 Vatha ellen kért segélyt.
 És mit monda, hitte agg *Kund*,
 Éjszemét nem kémelelé,
 A' ki lopva lángsugarit
 Szép lányán legelteté,
 Lágy szelídség folyt szavában,
 Ám de mást rejtett magában,
 'S több napig tartván a' vész,
 Mért jött, már a' munka kész.

10.

Mert az első szerelemnek
 Lángja könnyen fellobog,
 És ha szép az ifju, és lány,
 Nem csodálatos dolog,
 Együtt élni olly közelben,
 Élni egy fedél alatt,
 'S halni, mellyet még nem ismert
 Szerelemről szavakat,
 A' kiben szív, lélek, elme,
 Atyjának volt csak szentelve,
 Hallja — 's olly jók a' szavak —
 Szeretni mást is szabad.

11.

És a' lányka szent örömmel
 Kedves atyjához futott,
 Felfedezni drága titkát,
 Ah, de szót se szólhatott!
 Az érzet lezárta nyelvét,
 Ám de agg *Kund* tudta már,
 És leányán elborulva,
 Fel 's alá búsulva jár.
 Fájt elvesztni, a' kiért élt,
 Fájt, és nem tudá mi, és mért?
 Az embernek életén
 Sokszor van balsejtemény.

12.

„Jó atyám, ne húzzad össze
 Illy redőkbe arcodat,
 Ó mert így félek kimondni,
 Félek szörnyü titkomat,
 Légy, mint mindig, légy olyan jó,
 Légy mint máskor olly szelíd,
 Mert megöl, hidd, e' tüzes nyil,
 Mit szemed felém repít,
 Szólj, o úgy-e nem neheztelsz?
 — Lelkemen mi nagy kereszt ez! —
 Nem! tovább nem hordhatom —
 Kikell titkom' mondanom.

13.

Látd, e' vándor olly sugár, szép,
 Testtartása olly nemes,
 Mint ha üdv beszélne ajkán,
 'S hozzám — hozzám olly kegyes!
 És kimondom — mért piruljak? —
 Azt mondá, engem szeret,
 'S ha atyám megáldja frígyünk',
 A' szent oltárhoz vezet,
 Bü- öröm- baj- és keservben
 Nem hagyand el siring engem,
 Együtt él és hal velem —
 Bűn-e, mondd, e' szerelem? —

14.

„Vándor! a' kit vész üzött be,
 Vajh' utánad vést ne hagyj!
 Szólj, ha ég-e hű szivedben
 Szerelem szent, tiszta, nagy?
 Szólj, ha tudsz-e boldogítani
 Egy szegény, de jó leányt,
 Ég-e kebled' templomában
 Tűz a' hit 's erény iránt?
 Mert mit a' hit nem köt egybe,
 Nincsen az megáldva mennybe',
 Nem szentség az, bűnlakás —
 Volt-e szíved' tárgya más?„

15.

„Mint egekben él az Isten,
 Felhőin villáma zúg,
 A' természet, a' mi él, mind
 Zúgjon ellenem boszút!
 Hogyha őt nem boldogítom,
 Hogyha hűn nem szeretem,
 Fogyjon el, mint délben árnyék,
 Fogyjon úgy el életem!
 'S a' ki éltünk' sorsát tartja
 Ejtse lelkem' kárhozatra,
 Hogyha hűtelen leszek:
 Testem' a' szél üsse meg!„...

16.

És az ifjupár leomlott,
 Áldást kérve térdein,
 'S szól az agg, elrejtve könyét:
 „Légyetek megáldva im! —
 És te férj! úgy üdvezülj, úgy
 Verjen, áldjon Istenem,
 A' miként megboldogítod,
 Vagy megrontod gyermekem!”
 És egy csókba fúladának
 Hullámi az érzetárnak,
 'S mellyek fedték szemeit,
 Eltakarta könyeit.

MÁSODIK ÉNEK.

17.

Szád' keletrészen lovagvárt
 Lát, ki multba vissza lép,
 Büszke, 's vad Szadvári Pálnak
 Hitta várurát a' nép-,
 Góg, nemesség, durva önkény
 Bélyegezték homlokát,
 Jobban félté a' szegény pór,
 Mint az Isten' ostorát
 Mert a' mit feltett magában,
 Bár az ég 's föld állt utában,
 Ő kivitte — és a' nép,
 A' szegény csak könyezék!

18.

Benn a' várban, merre nézesz,
 Titkos arczok, álruhák,
 Mint tátongó sir, alatta
 Mély kaszás verem fut át,
 Kép helyett a' kőfalakról
 Rád gyilkos fegyver tekint;
 Orv- vagy pártosé ez orvár,
 Benn mi van, mind arra int,
 Mint a' lázadásnak éje,
 Titkos volt urának élte;
 Ám miket hogy, a' jelek,
 Vérnyomokban fénylenek.

19.

'S nincs, ki szót emelne ellen,
 Ő volt a' vidék' ura,
 A' ki szólt, mert fájt szívének,
 Rabbilincs közé juta,
 És a' durva jogtalanság
 Elnyomá a' nép' szavát,
 Szótlanul hagyá lelőni
 Tréfából legszebb lovát;
 És a' szűz, kit tisztelének
 A' vidéken ifjak, vének,
 Ha boszúért égre sírt:
 A' nép is csak sírni bírt.

20.

Borkupák közé temette
 Ő a' népek' átkait,
 Ég előtte költemény volt,
 Nagy hazugság volt a' hit;
 Kettő volt, mit ő imádott,
 A' bor és a' szerelem,
 Kettő volt, mért könyvet ejtett,
 Mért sohajtott szüntelen:
 Egyik a' vad bosszu' lángja,
 Másik a' kedves *Jolánka*,
 A' ki őtet megveté,
 'S szép *Perényit* szereté.

21.

Ez volt minden gondolatja,
 Minden vágya birni őt,
 És vetélytársát leölni,
 A' szerencsés szeretőt,
 E' terv zajga bős agyában,
 Evvel jára fel 's alá,
 A' dacz, hogyha rája gondolt,
 Minden vérét fagyalalá.
 „Menykövimmel hogyha dörgök,
 Légyen Isten, avvagy ördög,
 Ámde néki bukni kell!“
 Dühhel így kiálta fel.

22.

„Drága férjem, ó mi bántja
 Szívedet, szólj, olly nagyon,
 Szólj, tán én bántottalak meg,
 Lelkem, üdvem, angyalom?
 Keblem a' bűt megszoká már —
 Így nem láttalak soha,
 Mondd, mi háboríta így fel,
 Ó mi, mondd, boszúd' oka?
 Mert a' bű, mi nyomja szíved',
 Engem úgy, mint téged illet,
 Kéj legyen vagy fájdalom,
 Szólj, én véled hordozom.

23.

Lásd, én fölfedem keservem',
 Hü szívemnek fáj igen,
 Zárkozottan élni titkon
 E' magánynak mélyiben,
 Mondd, a' szent oltár' elébe,
 Ó mikor lépsz, mondd, velem,
 Isten áldja meg szerelmünk',
 Bűnös így a' szerelem;
 Mit hoz, a' gyümölcs se' lesz szent,
 Kárhozott lesz itt len, ott fent,
 Teljesítsd, mint fogadád,
 'S áldás száll reám! reád!"

24.

„Lelkem üdve, szívem' élte,
 — Hogy lehet illy lágy a' vad! —
 Nem te! — ó téged szeretlek,
 Nyujtsad csókra ajkadat!
 Téged látva elfelejtem
 Bús hazám' nagy gondjait,
 A' kinek sorsán tünődve,
 Űzöm az éj' álmait,
 Téged látva elfelejtem
 Hogy lágy Endre lép helyettem:
 A' királyi székre fel! —
 'S hogy — nekem bujdosni kell!!“

25.

„Ó ne bántson ez, hü férjem,
 Hisz királyom vagy nekem,
 Szívem a' királyi széked,
 Bizodalmad' én teszem.
 Mért keressük máshol, itten
 Életünknek üdve kész,
 Mit nekünk trón, mit nekünk fény,
 Ott keserv, baj, gond tenyész:
 Itt öröm, kéj, üdv virágozik,
 Még csak az áldás hiányzik,
 Hogyha még ez ránk leszáll —
 Légyen bárki a' király!“

26.

„Kedvesem! — 's felhő borúlt el
 Itt vészjósló homlokán —
 Nem tudod, nevem' lakásom',
 Nem hiába titkolám!
 Ha világ elébe lépünk,
 — Mert a' kémek' serge nagy —
 Pártosok' fején halál van —
 És te, pártos nője vagy!
 Majd ha a' vészek lejárnak,
 Szent kövére az oltárnak
 Lépünk akkor, kedvesem,
 'S a' pap boldoggá teszen.“

27.

És a' hölgy, bár fájt szívének,
 Hallgatott 's reá borúlt,
 Hő csókokkal elborítá
 Bár belül kín' férge dúlt;
 Öszült atyja jött eszébe,
 A' kit árván elhagyott,
 Ó hogy szíve nem repedt meg! —
 Még is, még is hallgatott!...
 Szenvetés- és szerelemre
 Vannak a' nők mint teremtvé,
 A' ki szenved és szeret,
 Boldog is csak az lehet.

28.

Ottan állt, mint megkövült Lóth,
 A' kiért élt, kedvese,
 Vigasztalni hangja nem volt, —
 Árulás lön frigyese!
 Forrt belül, mint tűz lávája,
 Már a' vétkes szerelem,
 Már hazudni sem merészelt
 Hűséget, a' hűtelen;
 'S a' helyett, hogy mellyet ejte,
 Lángkönyét honn törlené le,
 'Elmegyek vadászni' mond,
 'S mint a' vész, gyorsan kiront.

29.

És fegyvert ragad kezébe,
 És a' völgybe téved el,
 Majd lágy szerelemben olvad,
 Majd dühben forr a' kebel.
 Mint az ár, ha réseket ront,
 Mit lel utban, elragad,
 Úgy vivé el, a' mi volt még
 Benne jó, az indulat;
 A' mi megmaradt szivében,
 — Ó illyet lefestni szégyen —
 Nem ördög, nem ember az —
 Nyomorultabb, mint a' gaz.

30.

Megy törött töretlen úton,
 Sűrű szilbozót között,
 'S hajh! ki ellen keble lángolt,
 Abba, abba ütközött!
 Szép Perényi lombok' éjén
 Fekvék álom' karjain,
 A' boldogság' üdve játszott
 Most is égő arczain,
 Lelke most is nála jára,
 A' ki keble' szent oltára,
 Véle mulat titkosan,
 Szerelemben boldogan.

31.

„Mint szeretlek mint imádlak,
 Ó Jolánka, angyalom,
 Érted égek, téged esdlek
 Reggel, este, hajnalon,
 Mint a' vándor enyhülését,
 Mint virág a' harmatot,
 Ennél is jobban szeretlek —
 Mint szegény vak a' napot,
 Te vagy partja vágyaimnak,
 Mért reményim víva vínak
 Te vagy a' menny énnekem
 Te vagy az én életem.“

32.

Igy beszél szép álma' karján
 A' boldog hű szerető,
 Ah szegény nem sejtí a' vést,
 Melly balúl felette nő,
 Ó ha látná a' pokolkéjt,
 Melly lángzó szemében ég,
 A' ki mennyét vágy ledúlni —
 Elrabolni kedvesét!
 Hogy kit istenkéz nevelt fel,
 Azt szentségtelen kezekkel
 Megrabolva, adja át
 Sírnak, az ég' angyalát.

33.

„Hah, lator!“ — kiált dühében
 Rá szegezve fegyverét —
 És Perényi itt felébred,
 S látja a' baj' emberét.
 Mint a' vész a' vész elébe
 Néz, — és szótlán állanak —
 „Jó ember, mért vágysz megölni,
 Hisz én nem bántottalak,
 Ellenség, vagy jóbarát vagy,
 Hogyha kedved küzdní olly nagy,
 Küzdhomokra jer velem:
 Így elejtni, becstelen!“

34.

Mint kimondta, már szívében
 Volt az öldöklő gyilok,
 „Nos? fiú, akarsz, véreddel
 Kedvesednek majd irok —
 Egy két búcsuszót izensz csak?
 No hamar! majd elviszem,
 Mert ez út itt, holttestedtől
 Ép' Jolánkához viszen.
 Semmi sincs? — Nos? — nincs időm sok,
 Szerelem vár, lágy öl, és csók —
 Égből majd te nézheted
 Hahahaha! kedvesed!”

35.

„Hah! megállj! Isten' nevére!
 Hogyha benne még hiszesz.“
 Ám de ő megy vad kaczaj közt,
 Útja már homályba vesz.
 És Perényi felkel, és fut,
 Ám véreben össze rogy,
 Szíve vérzik, benn az élet
 Minden lüktetésre fogy,
 'S érte jött öreg szolgája
 A' hegyek közt nem találja —
 'S látván ura' tetemét:
 Össze csapja két kezét.

HARMADIK ÉNEK.

36.

Szép Jolánka, mellybe' diszlett,
Csak tizennyolcz volt a' kor,
Szép volt, mint nap' támadása,
Mint tavasz kinyiltakor,
A' nap elbújt szégyenében
Hogyha lángolt két szeme,
Tán hogy angyalt lásson a' föld,
Isten azért küldte le,
Híre ment egész vidéken,
Párja nincs nagy messzeségen,
Olly derék, szelíd, kegyes,
Szív- 's lélekre olly nemes.

SZÁDVÁR.

47

37.

Ottan ül kezébe rejtve
Bánatosan kis fejét,
Majd feláll, és vágyakozva
Nézki a' sötétbe szét,
Tán baj érte kedves apját,
Merre késik olly soká.
Estimára cseng a' hang már,
Őtet ah, még sem hozá!
A' szent szűz elébe térdel,
Égbe hő imát röpit fel,
'S mint szivből imádkozik,
Atyja jötte hangozik.

38.

És kimegy. „Mi ez? — Nagy Isten!
 Ah nem ő! Szádvári ez!“
 „Mért ijedsz meg szép leányka,
 Szép szemed mért tévedez?
 Hisz te vagy, kit én imádok,
 Kit szívem olly rég ohajt,
 Minden féli nagy hatalmam’,
 Szólj, — ’s uralkodol te rajt!
 Lábaidnál nézz im’ itten,
 Most hiszem már, hogy van Isten,
 A’ ki így megtéríte,
 Hogy te lól éltem hite.“

39.

Nem szól, nem hall szép Jolánka,
 Zajgó keble elszorúl,
 Áll, miként a’ zaklatott öz,
 Lelke, mint éj, elborúl,
 Látja, melly tolúl fölébe,
 A’ közelgető veszélyt,
 Kedves atyja künn vadász még,
 Nincs, ki hozna, nincs, segélyt;
 Egyedül ki gondviselve
 Néz mindig a’ földiekre,
 Az van véle csak maga —
 A’ hit’ égő csillaga.

40.

„Nem tudom mi czél vezérle
 Kis lakunkba — szól — lovag,
 Este a' becsületes lány
 Látogatást nem fogad.
 'S jőj nappal bár, avvagy este,
 Jobbomat más bírja már,
 Látd, tehát szót vesztegetni
 Így a' szerelemre kár;
 Mert ha bár két éltet adna
 Nékem a' végzet' hatalma,
 Még is csak Perényié
 Volnék, és más senkié.

41.

'S most lovag, ha szent előtted
 A' szűz női becsület,
 Jó iránt ha hogy ki nem halt
 Még egészen kebeled:
 Ó kiméj meg, 's hagyj magamra
 Mert ha itt ér jó atyám,
 Védve lánya' szent erényét,
 Bosszuval fogadna tán,
 Mert hired hozzá is ért már,
 — Mert a' rossz hír mindenütt jár —
 Mondta, hogy kerüljelek,
 Hát előre intelek.“

42.

„Szép leány, látom, daczos vagy,
 Annál szebb a' győzelem,
 Tadd meg, birtokomba' vagy, — hát —
 Így is jó a' szerelem;
 A' kit nem hódít a' szó meg,
 Csel 's erő megdönti azt,
 Sírj, epedj, hiába minden —
 Senki nem nyujt itt vigaszt.
 Nézd e' vérvő rózsaszálat,
 Mátka küldi mátkájának,
 Nincs a' szép Perényi már —
 Úgy-e, lányka, érte kár?“

43.

Elsikoltva dőlt Jolánka
 Itt a' kerevetre le,
 Mintha ég szakadt le volna
 Rá, nehéz volt kebele.
 Mint mikor lélekharang szól,
 És a' hang meg meg törik,
 Lassu hangon vert a' szív benn,
 'S lélekezése olly rövid!
 Mint letört liljom feküdt ott,
 Gyászúl rá haj-éje omlott,
 És az orv? — reá borúl,
 'S csókja tengerébe fül.

44.

Rá, mikint bűnbosszuló árny,
 Az alélt szűz felriad:
 „Hah! a' holtakat rabolni,
 Orv, hatalmat itt ki ad?
 Félre! vagy szívem' pirosát
 Szakítom ki fegyverül —
 Átkozott legyen vad ajkad,
 Melly csókomban elmerül!...
 Este, Isten! a' ki véded,
 Ott fen a' szent nőhűséget,
 Küldd le ó védangyalod!
 Mert a' bűnben meghalok...“

45.

„Szép leány, hiába küzdesz,
 Meg nem mentheted magad',
 Messze váram — jó atyád nem
 Hallja onnan meg szavad';
 Éghez is hiába fordulsz,
 Minket az rég elhagya,
 Melly jelen van mindenütt, egy
 Ment meg — a' bűn' angyala.
 Nos? ha léssz-e nőm, Jolánka?
 Főkötő szebb, mint a' pártá,
 Boldogít a' szerelem —
 Szabad-e remélenem?“

46.

„Ó ne fertőztesd meg ajkad'
 E' szent szóval, csapodár,
 Őlj meg, és én áldni foglak,
 Lelkem így fog élni bár.
 Mert mit ér, ha él is a' test,
 Ha a' lélek kárhozott,
 Nem kívánok én így élni —
 Ilyen élet átkozott!
 A' ki kedvesem' megölted,
 Bosszud' rajtam is csak töltsed,
 Őlj meg! mert holt testemen
 Visz át csak a' szerelem...“

47.

„Jó; bohó csak hogy kimondtad,
 Bár hamar készen leszünk,
 Így ma, itt, mindjárt, e' perczen,
 Mindjárt — mindjárt élvezünk,
 Nyujtsd ajkad', szép Jolánka,
 — 'S át karolja itt vadul, —
 A' leány küzd, ám hiába —
 És megadva térdre hull:
 „Ember! ó ha Istened van!
 Van hited mennyben, pokolban,
 Vedd el, itt van, éltemet!
 Csak ne öld meg lelkemet!...“

48.

'S itten átkarolta térdét,
 Ám reá nem hajt a' vad,
 Lángoló csókárba fujtja
 Mind az esdeklő szavat.
 És midőn a' végtusában
 Elhal a' lány' ereje —
 És ez orv..... de nem! *van Isten!*
 Hallik a' nép' zöreje.
 Mert az Isten, a' ki hisz benn
 Senkit el nem hagy segítlen,
 A' ki hisz, nem veszhet el, —
 Érte a' menny küzd, ha kell.

49.

És beront *Perényi*, a' hős —
 — Sebje most is vérezett —
 És megáll, mikint lángpallos,
 A' haldokló szűz felett.
 'S benn a' sérelem felordít,
 Szót keres — nem szólhatott!
 Szép Melinde' rénye' romján
 Bús Bánk-bán így állhatott.
 Mint mikor nem mennydörög még
 A' villámoktól nehéz ég,
 Ha a' felhő megszákad
 Egy dörgésre — mind lecsap

50.

'S össze csapnak, mint pokol 's menny,
 Mint étellel a' halál,
 És Perényi, — ég, te műd ez! —
 Épen a' szíven talál.
 „Vessétek ki bűnös testét,
 — Szól — hollóknak ételül!
 Úgy is átok volt csak élte —
 Híre éljen szégyenül.“
 És a' szüzet felkarolja,
 Láttán fölkel újra kinja,
 Mint sírangelly oly fehér,
 Ah, meghült tán benn a' vér!

51.

Ám a' kedves' ápolásán
 Benn az élet felmozog,
 'S tán, mert érzi a' rokonszút,
 Szíve újra feldobog,
 'S föltekint — és éj-szemének
 Holt sugára rá esék
 A' kit égben látá álmán —
 Szíve' édes kedvesét:
 'S kárjain öröm 's szomornak
 Öntudatlan' össze forrnak —
 És egy csókba temetik
 Élvebe fült keserveik'...

NEGYEDIK ÉNEK.

52.

Mint a' hévütött virágnak
Élte napról napra vész,
Úgy veszett el szép Emelka,
Könyez a' kí rája néz.
A' liget 's berkek virúlnak,
Minden éled, és remél,
Csak szegény Emelka hervad,
Csak bús keble — az nem él.
Mellyben él, a' társaságban
Csak keserv 's szomorúság van,
'S szíve, melly bú' háza lett,
Szörnyű! még meg nem repedt.

SZÁDVÁR.

63

53.

A' ki napja volt a' szívnek,
Férje, bús éjféle lön,
Hétről hétre várja, és a'
Szívtelen, ah, még se jön! —
Egyszer a' hir jut fülébe,
Hogy mélyen sebezve van,
'S egyik álvárába fekszik
Betegen, halálosan,
És hogy látni nem kívánja
Hogy ne tudják, merre vára,
A' hol árva hölgyesereg
Megrabolva kesereg.

54.

Igy busúl ő eltemetve
 Zárt magánya' éjjelén,
 Melly az élethez füzé még,
 Így veszett el, a' remény!
 A' virágok' hervadása,
 A' gerlék' nyögései,
 És a' szellők' suttogása,
 Mind az ő emlékei.
 Künn tavasz van, nála benn ősz,
 'S apja, ó az elhagyott ősz —
 Égető emlékezet!
 Ki nyujt néki védkezést?! —

55.

És fogy egyre benn az élet,
 'S megváltója még se jő,
 Hogy viselhet ennyi kint el
 Egy magán egy gyenge nő!
 Átkokat nem szór a' sorsra,
 Némán szenved, szóttalan,
 A' ki így áll a' csapás közt,
 Nem lehet boldogtalan;
 Mert az túl röpül a' földön,
 És mihelyt lehull a' börtön
 Melly a' földhöz zárja őt:
 Fenn keresd a' szenvedőt.

56.

Egyik éjjel apja' árnya
 Nála titkon megjelen,
 'S híva híja: Jer leányom,
 Jobb lesz ott, mint ide len;
 Itt az emberek gonoszak,
 Szívök romlott, és ravasz,
 A' kevés erényvirágot
 Eltiporja mind a' gaz.
 Már elég volt szenvedésed,
 Vérbabér lesz fenn a' béred,
 Jer, karolj át, jer velem,
 Úgy-e hideg kebelem?...

57.

'S felsikolt a' szenvedő hölgy,
 És az álm megszakadt,
 'S e' nap óta ott kereste,
 Ősz atyját, a' sír alatt,
 E' nap óta a' keservnek
 Nála új forrása nyilt,
 És mit nem hitt, új könyűvel
 Öntöze a' drága sirt.
 A' ki látta, szép arcának
 Rózsái mint hervadának,
 Búsan fordult tőle el,
 És az égre néze fel.

58.

Egy napon szolgálja lép be,
 Arczán vész mutatkozott,
 A' levél, mit férje küldé,
 Röviden így hangozott:
 „Szenvedő hölgy, ó bocsáss meg,
 Hogy kietlen életed,
 Hogy miattam üdveid' mind
 A' magányba temeted,
 Búd, tudom, mint tenger, olly nagy —
 Ám a' sír megment, 's szabad vagy,
 'S a' kit olly forrón szeretsz,
 Ősz atyádhhoz elmehetsz.“

59.

Olvasá, 's nem sírt csak egy könyt,
 Érezé, megtört szive,
 Elhagyatva mindenektől,
 Nincs a' földön senkie!
 S' most szabad, midőn leégett
 Kincse a' sorsstengeren,
 Most szabad, midőn az élet
 Néki tátott sírverem.
 A' ki kincsét elrabolta,
 Őtet a' sír megtorolta —
 Ó nagyobb sír a' kebel,
 A' kinek szenvedni kell!

60.

„Jó urunk még életében
 Irta e' gyászlevelet,
 'S meghagyá, ha sírba szálland,
 Hozzam, asszonyom, neked,
 És midőn vitt a' halállal,
 — Így szólt — a' mért kedveléd,
 Végy kincsből, mennyi tetszik,
 'S hagyd el e' vár' rejthelyét,
 Mert a' pártosok' tanyája,
 Mindennap vész zughat rája,
 'S életed kockázva lesz,
 Menj hamar, ha még mehetsz!“

61.

Így a' szolga. És a' bús hölgy
 Nézi kincsét, mit hozza,
 Nincs a' *szívszentség*, helyette,
 Mit visz, az — gyalázata.
 És e' kincscsel ismeretlen
 Messze földre bujdosott —
 És az utban a' virág közt
 Sirva nézi a' gyomot! —
 'S tűz vérző tövist keblére,
 Ez legyen fájdalma' bére,
 'S így megyen magányosan —
 Véle csak fájdalma van.

ÖTÖDIK ÉNEK.

62.

Tán pogány nép szállt e' honba?
E' jelek rá intenek,
Mindenütt készülnek egyre
A' sok bálványistenek.
Földre döntik a' keresztfát,
Mellyről most is vér csorog,
Mellyen, ember, élni kezdte,
Melly lemosta ostorod.
Felfeszítnék a' keresztfán
Ujra ó Krisztust ezek tán,
Hogyha még leszállana —
'S Istenszó a' nép' szava!...

SZÁDVÁR.

73

63.

„Nem kell hit, nem kell pap, oltár,
A' harang némuljon el,
Bárha vérrel ős hitünknek
Ám de vissza térni kell,
Szent *Hadúr* szálljon le égből,
A' kereszték dőljenek,
'S álljanak fel szent nevére
A' lerontott istenek,
A' papoknak vére folyjon
Igy lehet szabad csak a' hon!“
Kit mámor vakíta el
Igy zúg Vatha' pártja fel.

7

64.

És az úr' szolgálai sírnak
 Üldözöttek, lánczokon,
 És a' pártosok' vezéri
 Osztoznak a' birtokon.
 Nevetek Levente, Váthák,
 A' hon vérrel írta fel,
 És mellettök ostorúl egy
 Nemzet a' kiáltó jel!
 A' ki ezredéveken át
 Zugja késő korból átkát:
 Kik emlémon dúltatok,
 Átok — átkom rajtatok!...

65.

Ó hazám, hazám, siratlak!
 Rabláncz tartja két kezéd',
 Sebhely, és vérfolt takarnak,
 'S ezt mind — mind magad teszed!
 Önmagad vagy önmagadnak
 Legdühösebb ellene,
 Ó magyar, tán bosszujában
 Szült a' pártok' istene?!
 Vérszablyáid hol fürödnek?
 Szent vérében gyermekidegek!
 'S kit lesujtasz vétkesen
 Önfejed az, nemzetem!...

66.

Hol van, a' ki véd, igazság?
 Nincsen törvény, nincs király,
 Mindenütt, a' merre fordúlsz,
 Vér, láncz, önkény, pártviszály.
 Ó hazám — hazám! mivé löl?
 — Ősapáink' átka nagy —
 Tenvérid szíják ki véred' —
 Zsarnokok' tanyája vagy!
 Nézd, az ég elfedte arcját,
 Hogy ne lásd könyhullatását,
 És a' jog elfordula,
 Hogy ne lásd, milly nagy buva!

67.

Birtokszentség nincs a' honban,
 A' hatalmas öl, 's rabol,
 Az igazság sirva nézi,
 Mert a' bünös nem lakol!
 Vérzik e' kép, nála lelkem
 Nem mulathat ó tovább,
 Menjünk, kedves olvasóim,
 Menjünk e' képtől odább.
 Álljon a' múlt vértanúul,
 Hogy melly honba' pártviszály dúl:
 Nincs jelen, mult, nincs jövő,
 Egy van ott csak — temető.

68.

Illy álltában a' bajoknak
 Endre zászlót tüze ki,
 És alá gyülnének a' hon'
 Hűséges vitézei.
 Hős Perény is levelet kap,
 Hogy ne vonja meg karát,
 'S védje, melly mindent adott az
 Elnyomott, szegény hazát;
 Mert miként télen fa' ága,
 Elhagyottan áll királya —
 Állj fel, a' hon kér, magyar:
 Nem tiéd, övé a' kar.

69.

'S a' levéllel a' hű honfi
 Kedveséhez megy legott,
 Arczin a' felhő mutatja
 Hogy még ő nem búcsuzott;
 Fájdalom 's kín' óriási
 Járnak véle egy uton,
 Ám előtte, mint istenség,
 Gyászköntösben jár a' hon,
 'S mind istenfi' szenvedése,
 Úgy áll bús lelkebe' képe,
 'S szól: Némulj el, szerelem!
 Hont 's vallást kell védenem — !!

70.

„Ó ne sírj, éltém' jegyese,
 Szívemet hűn meghozom,
 Szent, leányka, hű szerelmed,
 Még is ah, szentebb honom!
 Hogyha elhalok hazámért,
 Édes léssen a' halál,
 Édesebb lesz visszatérvén
 Hallanom, hogy hű valál,
 Szólt Perényi elborúlva —
 Keblén a' kín' ölyve dúla,
 Áll Jolánka, mint a' sír —
 Festni illy képet ki bír? — —

71.

És a' hosszú némaságnak
 Kriptacsendje megszakadt,
 Ha soká tart, megrepedhet
 A' szív ilyen súly alatt.
 Egy tekintet, egy sohajtás,
 Ajk az ajkon, kézbe kéz,
 És a' keblek megszakadnak —
 És a' szem könnyekbe vész.
 Híja őt a' hon' szózatja,
 Jolánkát a' bú marasztja,
 „Válni, kedves! válni kell!...“
 És a' bajnok utra kel.

72.

Megy, de vissza gondol,
 Vissza néz a' hon felé,
 Holl a' szív első szerelmét
 Kedvesével éldelé,
 A' patak, hol andalogtak,
 És a' völgy, hol játszanak,
 És a'ombok' néma éje,
 Hol titkon susogtanak,
 Minden minden elmaradt már,
 Csak a' bú, ki véle még jár,
 Isten hozzád, szép vidék!
 Látlak-e viszont o még?...

HATODIK ÉNEK.

73.

Néma búban ül Jolánka,
 Elszállt arcziról a' báj,
 Hogyha vissza néz a' multba,
 Könye ömlik, szíve fáj,
 Nincs szülője nincs barátja,
 Nincs szivének kedvese,
 Őtet a' harcvész kidönté,
 Így beszél a' hír' szele,
 Ő él csak élő halottul
 Napról napra fájdalombul,
 Mert a' szív sokat bir el:
 A' bánat jó eledel.

74.

Fenn, te Isten, a' ki látod,
 — Így könyörg — mit szenvedék,
 Melly elintend nyugalomra,
 Szólj, mikor jő rám a' vég?
 Mert az élet olly kietlen,
 Mert a' szív olly sivatag,
 Űdv, öröm, kéj nem lakik benn,
 Helyt csak a' bánatnak ad.
 Szólj, ha ennyi szenvedésért,
 Van-e ég, melly ad elég bért?!
 Ó mert kínom végtelen —
 Több halálnál életem!

75.

Mint imádkozék az Úrhoz,
 És az égre felsohajt,
 Összeretten, hall kívülről
 Lárma közt nagy lódobajt.
 Felszökik, mint zaklatott vad,
 És az ajtóhoz rohan,
 Ám de már Szádvári ekkor,
 Ah, belül a' házba' van!
 Mint ha éjjel vad vihar száll,
 És megáll a' sír-szobornál,
 Hogy ledöntse földre őt —
 Úgy állanak ketten ők.

78.

„Tedd le e' tört, kis galambom,
 Drága nékem életed,
 Élvezet nyilik karom közt,
 Még sok üdv terem neked.
 Látd, atyád' nem gyilkolám meg,
 Él az még 's köszöntetett,
 Azt izente, váltsd meg ötét,
 Add árul szerelmedet.
 Hős Perényt a' harcz' viharja
 Már sirjába eltakarta,
 Így hiába várnod őt —
 Boldogítsd a' szeretőt!“

79.

„Hah! nagy Isten! él atyám még!
 Él? — — de bár halt volna meg!! — —
 Drága ár ez életének —
 Életért kérj életet.
 Hogyha kell ezer halállal
 Vásárlom meg életét,
 Ám de lelke — lelke érte
 Nem kívánja föld, se ég!
 Nincs a' szívnek, csak egy kincse,
 'S bár mi áron elveszítse,
 Vesztét csak könyezheti —
 Ég föld mást nem ad neki.“

80.

„Szót ne vétsünk. Tudd tehát meg,
 A' hol ül atyád, a' hely,
 A' kaszás verembe visz le,
 Egy nyomás — 's szótlán hal el.
 Nos? galambom! hát akarsz-e
 Lenni néki gyilkosa!
 Vagy szeretve boldogítani,
 'S lenni élte' angyala?
 Úgy is hogy ha szép szerével
 Nem hajolsz, használ erő, csel,
 Istenemre! a' ki van,
 Köny, dacz, itt mind hasztalan!

81.

Hű Lipót! ügess a' várba,
 Vén Petőt ereszd lebb —
 A' többit tudod — hamar menj!
 Úgy — miként mondtam neked.“
 És a' szolga indul, és megy,
 És Jolánka felsikolt:
 Légy irgalmas! úr' nevére,
 Légy atyádra a' ki volt!
 Hidd, az égre! vissza őtet,
 Vagy e tört szivembe döfted,
 Kettőnek léssz gyilkosa —
 Nem bírod szivem' soha!“

8*

82.

„Nos? akarsz? szólj, léssz-e hölgyem?
 Oszdmeg szívedet velem,
 És atyád él, 's téged, engem
 Boldogít a' szerelem.
 Vissza híjam? nos? Jolánka!
 Mondd, szólj, még nem hasztalan,
 Egynehány percz, 's minden akkor —
 Érted, — minden veszve van!...“
 „Hidd!...“ kiált kétségbe esve,
 'S lángkönyárba fül keserve,
 'S ott áll, mint sír' angyala,
 Ki nem él, 's meg nem hala.

83.

„Ám igérd — szól földokolva —
 Hogy szülöm' látnom szabad,
 És oltár előtt szerelmem
 Illetlen, szent marad.
 Esküdjél atyád' sirjára,
 Esküdjél miben hiszesz,
 Hogy megtartod, Istenedre!
 Hogy hűn teljesítve lesz...“
 „Esküszöm!“ szólt ő sötéten —
 Jó!... a' hány mennykő van égen,
 Sajtson ellened boszut,
 Hogyha hitlen léssz 's hazug!...“

84.

Együtt mentek itt a' várba,
 Egyik' társa volt a' kin,
 Másik ment boldog jövendő'
 Égbe rengő karjain,
 Mint közelb közelb menének
 A' sötét vár' mélyibe,
 Úgy repedt repedt nagyobbra
 Bús Jolánka' tört szive.
 És lehunytt minden reménye,
 Mint a' végső csillag' fénye
 Elsötétül hajnalon —
 Megtöré a' fájdalom.

85.

Ám a' földön nincsen olly bú,
 Hogyha szent, hogy kéje nincs,
 Tenger' mélyén fekszik a' gyöngy —
 'S szívnek illy gyöngy ah, mi kincs!
 Éltet adni a' szülőért —
 Adni a' szív' életét —
 Illy magasztos áldozattól
 Még az ég is vissza lép.
 Rénynyel vette ő a' rényt meg,
 Atyja él, de ő siré lett —
 Ám az úr így szóla fenn:
Vértanúk' közé tesszem!

86.

Este volt. Jolánka indul,
 A' szent hűség jár vele,
 Fáklyájától felpiroslik
 A' börtönnek éjjele.
 Ottan ül, élő szoborkint,
 A' rab mély keserviben,
 Mint ki mind átszenvedé már
 A' kint, 's most reá pihen —
 'S föltekint az égő éjben,
 'S mint ki már nem láta régen,
 Feljajdul, 's szemére kap —
 Nem lát, szörnyü — szörnyü, vak!...

87.

„Ah! atyám!“ — „Gyermek!“ — 's a' börtön
 Néma lett itt, mint a' sír,
 Csak a' könyek' hullatása
 Hallatszik, melly égre sír.
 „Gyermekem!... jer... merre? hol vagy?
 Mért vevéd el, ég, szemem!
 Láttam volna még utószor
 Életemben gyermekem? !...
 Isten!... ó de nem átkozlak,
 Mennyet adj bár a' gonosznak,
 'S üdvezüljön itt, de ott
 Fenn, örökre kárhozott!...

88.

Lásd, nem látlak, jer karomba,
 Jer szerelmes magzatom'
 Meghalok most már nyugodtan,
 Búm' veled megoszthatom.
 Úgy-e megtört, lányom, a' kín?
 Nézd, minő száraz kezem,
 Ó de mind legyen felejtve —
 Vissza nem emlékezem!
 Hisz te vagy, Jolánka, itten,
 Hisz te vagy kit.....hah! nagy Isten!
 Hogy jövé! ó szólj ide?
 Szólj, Isten' szerelmire!.....

89.

Lány! te hallgatsz?... értelek már —
 Értem nagy gyalázatod' —
 Vak vagyok... most vedd el elmém'
 Ég!... úgy-e szabad vagyok?
 Lányom' árán a' szabadság
 Nem kell, Isten adja bár,
 Szakadjon inkább fejemre
 Minden átkival e' vár!
 Százszor meggyilkollak inkább
 Mint gyalázatodnak sirját
 Én ássam meg, a' ki szült!.....
 Szólj, leány, miért? 's ki küld?'

90.

,Isten küld, hogy mentselek meg —
 Egyikünknek halni kell,
 Hű Perényit elveszítvén,
 Sirt ohajt csak e' kebel,
 Élj te — mert nézd, itt alattad,
 A' kaszás verem van im,
 'S hogy veszíthetnék így el,
 A' kinoknak kinjain!
 Mert ne féltsed szent hűségem,
 Mint egy Isten él az égen,
 Szívem szeplőtlen marad —
 Légy, atyám, o légy szabad!

91.

„És te?“ „Én — én — meghalok.“ „Nem!
 Gyermek, élned kell neked! —
 Mért jövél is ó e' helyre!
 Hogy menekszel most, egek?!
 Menj, míg nem vagy megrabolva,
 Hadd maradjon itt a' rab,
 Mért az Isten' szép világa
 Ugy is annak, a' ki vak?!
 Vedd áldásom' a' nagy harcra!
 Élj — vagy halj, ha úgy akarja
 A' ki lát a' fellegen —
 Menj szerelmes gyermekem!...“

HETEDIK ÉNEK.

94.

Hős *Perény Levente* ellen
Küzd a' harczok' éjjelén,
Győzelem követte léptét,
Zöld babér virúl fején,
Ám de elhervad virága,
Szép reménye egyre hull,
Pusztá keble, mint kihalt ház,
Szenved olly mondhatlanul.
Kiknek üdv, kéj, menny virúla,
Hogy változtat ó pokolra
Egy gaz három életet —
Vatha, Vatha jaj neked!...

SZÁDVÁR.

105

95.

Hirnök érkezik Budáról:
Hős Perényi, Endre kér,
Menj hamar *Szádvári* ellen,
Országnagyság lesz a' bér.
A' királyért élni halni
Kész a' hős, és utra kel,
És apródja egy levélt hoz:
Jolánkát sír fedte el! —
Mint a' sas, ki égbe' szálla,
'S véletlen golyó találja,
Elszédül keserviben:
Ott találta ép' sziven.

96.

Igy járt, hol legtöbb vihar volt,
 Pusztított, mint fergeteg,
 A' hol kardja villog, ott még
 A' halál is fut, remeg,
 És kit a' harczvész kerüle,
 És ha ment, minden kitért:
 Gyilkos orv támadja őt meg —
 Így gyalázat onni vért!
 Ám de bár sírját kereste,
 Őrködött az ég felette,
 És a' gyilkos, bér helyett,
 Kap halálos mély sebet.

97.

Elkeserül itt a' bajnok,
 Ki éltére tör, ki az?
 Mért nem lép ki nyílt sisakkal,
 Mért így hátulról a' gaz?
 És utálat kelt szivében
 Az embernek ellene,
 A' kinek gyalázatos csel,
 Rút önösség istene.
 Ó az élet nagy kietlen,
 A' becsület jövevény benn,
 Hit, jog élbujdostanak,
 Helyettök önkény maradt.

98.

És apródja, a' hűséges
 Ki megosztá harczait,
 Szól, kihallgatván az orvnak
 Végső vallomásait:
 Halld, uram, *Szádvári* él még,
 Tőle jött a' gyászlevél,
 Tőle jött, melly harczba hívott, —
 Nem halt meg Jolánka, él,
 Kire ég föld átkot szórnak
 Durva karján a' gaz orvnak, ...
 Jó uram, ne fájjon ez,
 Égre! megtorolva lesz.

99.

Mint a' ház, mellynek lakói
 Benn a' tűzben égnek el,
 Keblével Perényi úgy állt,
 Égre tompán nézve fel.
 És felordít, mint az orkán
 A' háborgó tengeren,
 S lelke feloldott viharkint
 Nyargal a' keserveken.
 S mint a' vándor a' nagy utban,
 Összedől erőhagyottan,
 Összedől, és felszökik,
 Kergetvén keserveit.

100.

„Hős Perény, emlékezel még
 Hogy megmentém éltedet,
 Azt fogadtad, megteszed mind,
 A' mi lesz, kérelmemet.
 A' mit esdek, olly csekélység,
 Úgy-e, úgy-e megnyerem?
 Eskü a' mit adsz szavad mind —
 Add o öltönyöd' nekem!
 Hadd borítson a' dicsőség,
 Tedd meg, ó ha bár önösség,
 Jó uram, előtted ez —
 Úgy-e teljesítve lesz? “

101.

És Perényi mit se' sejtve
 Öltönyét átadja itt,
 A' hű szolga megköszönvén,
 Szól elnyomva kinjait:
 „Jól vigyázz! vet élted ellen
 Még Szádvári horgokat,
 Kárhozott üdvet nem óhajt,
 Úgy, mint ő halálodat.“
 'S mint ha búcsut venne tőle
 Itten hű karjába dőle, —
 „Add utószor még kezed' —
 Így! — no most, — Isten veled!..“

NYOLCZADIK ÉNEK.

102.

Kellemföld' sziklás hegyormán
Egy kicsiny kápolna áll,
Hol a' vándor, és a' bűnös
Egyiránt nyugtot talál.
Puszta, mint a' benn lakónak
Rég kiégett kebele,
Néma, mint a' sírmagánynak
Háborítlan éjjele,
Nincs öröm, nincs fájdalom benn,
Csak a' sír' nyugalma ott lenn,
Nincs zaj, vész, nincs semmi nesz,
Szörnyü, szörnyü élet ez!

SZÁDVÁR.

113

103.

E' kápolna' rejtekében,
Úl a' néma remete,
A' ki mit bírt a' világon
Mindent már eltemete,
Vajh' mi sors, mi ég veré őt,
A' fájdalmak' emberét?
Nézz reá, sötét ruhája
Elbeszéli életét.
Ha szerelmed többre ágzik,
Egyet vesztvén, más virágzik,
Ő csak egyet szeretett —
Őt elvesztvén — koldús lett.

104.

Ő nem várja a' harangszót,
 Nála minden percz ima,
 Mellyen térdel, a' kemény kín
 A' könyörgő zsámolya,
 És örökké egy imája,
 Egy benn minden gondolat:
 ,Vigy el, Isten, nyugalomra,
 Nyisd fel ó sirhalmomat!
 'S mellyen dül a' párt' vizálya
 A' szegény magyar' hazája
 Légyen áldott! és a' hit
 Boldogítsa fiait!...

105.

Mint így esde Istenéhez
 Egy halvány alak belép,
 Arczát folythelyek takarják,
 Karján hozza gyermekét —
 Sírögörrre emlékeztet,
 Hogyha nézed szemeit,
 Magdolnára, ha tekinted
 Végtelen keserveit.
 „Kit vészek hozzád hozának,
 Adj a' bánat' asszonyának
 Életének alkonyán,
 Adj hajlékot, ó atyám!...“

106.

„Hah! mi hang? — Atyám!... „...„Nagy Isten!..
 Gyermekem!... mert Kund vala —
 Egyik állt, mint terhes éjfél,
 Másik, mint sír' angyala.
 Így álltak némán sokáig,
 Mert egyik se szólhatott,
 Míg az aggnak kinja felsírt,
 Látván a' kis magzatot:
 „Hallottam gyalázatod', lány,
 'S mentem meggyilkolni karján;
 Ám de már te nem valál,
 Hittem, megszánt a' halál...“

107.

És a' hölgy nem birva terhét
 Gyermekével földre hull,
 A' kápolna rengni látszott
 Végtelen fájdalomtól.
 És az agg néz, 's elsötétül,
 Most hull végső könye ki,
 Drága gyöngy — o még se olyan
 Mint nagy veszteségei!
 Mint ha harcra kelne föld 's ég,
 Kivül olly vihar sikolt szét,
 Életőknek képe ez —
 Tán utósó vésze lesz.

108.

És kinyitja bibliáját,
 És az Istennel beszél,
 Mit jelent vajh' e' vihar künn,
 Mit jelent e' nagy veszély?
 'S szárnyán bús emlékezetnek
 Vissza múlt időkbe száll,
 És kinyitja krónikáját,
 'S benne illy jegyzést talál:
 „*Hadd jegyezzem fel koromnak
 Súlyát e' nehéz napoknak
 Őszelő hóban vagyunk
 Ép' utolsó benn napunk.*“

109.

„Ah, mi ez? mi lárma zúg künn?
 Illy időben itt ki jár?‘
 Mint kimondta ezt, betört a'
 Pártosok' csoportja már.
Gellért, a' csanádi püspök,
 'S egy balvány hölgy van vele;
 Minden arczon vész ború ül,
 A' boszúnak éjjele.
 „Szent az Isten' háza, vissza!
 A' ki jő, az vérem' issza,
 Vissza pártos! a' ki vagy,
 Félj, az ég' hatalma nagy!“

110.

„Nincs időnk regékre, jó agg,
 Még ma nagy utat teszünk,
 Esküvőre jött e' sok nép,
 Én 's e' hölgy megesküszünk. —
 Vén Gellért hamar! hisz úgy is
 Áldásod végső leszen,
 Lépj elő, áldás után majd
 Ágyad' ott künn megvetem.
 A' dunának mély hulláma —
 — Úgy-e nem kemény e' párna?
 Elringat majd csendesen,
 Sirdalod habzaj leszen.

111.

Ám tagadd előbb hited' meg,
 Hogy kárhozzál el velem,
 Nincs üdvösség, azt hazudtad,
 Kívül az egy Istenen,
 Hogyha nincs, a' kárhozatban
 Együtt majd találkozunk,
 Hogyha van, a' drága mennyben,
 Ott majd megbarátkozunk.
 Nos? hamar vén! lesz-e áldás?
 Mondjad; Átkozott a' vallás
 A' melly engem felkene!
 Szent a' bálvány' istene!...“

112.

„Ember! ó ne káromoljad
 Istened' ki alkotott!
 Tisztelé még a' pogány is
 A' felszentelt templomot,
 Ám te nála hitlenebb vagy,
 Átkozott, istentelen!
 Nem félsz, hogy rád omlik az ég
 E' megfertőzött helyen!
 Őlj meg! ám de szent hitemhez
 Lelkem síron túl is hű lesz,
 'S e' hölgyet pógánynyal itt
Áldanom meg tilt a' hit!...“

113.

„Hah' pokol! daczolni mersz, vén!
 Ellen állni mersz nekem?
 A' szent ősz hit' védje áll itt,
Vatha, tudd meg hát, nevem,
 Árnevem volt csak *Szádvári* —
 Rettegjed hát bosszumat!
 Áldd meg őt — e' hölgy keresztény,
 Vagy karom halálnak ad...“
 A' halál — ugymond az Irás —
 Rosznak átok, jónak áldás —
 — Szól Gellért — Vedd éltemet!
 Bűnöd... ég — *bocsássá meg!...*“

116.

Míg ez itt történt, öreg *Kund*
Vathával halálra kel,
 Benn megismervén a' rablót,
 Ki lányát rabolta el.
 Most is ott fekvék *Emelka*
 Mint kiáltó áldozat,
 Rá nézvén a' gyermeketlen —
 Karja uj erőre kap.
 'S mint a' rozzant százados cser,
 Mellyet vész már járt ezerszer,
 Hogy ha végső harcra kel,
 A' csapást úgy fogja fel.

117.

'S mint küzdnék, beront *Perényi*:
 'Hah! gaz orv! az óra itt!...' —
 — 'S elsikolt a' sírmenyasszony —
 Látja, kit halottnak hitt.
 'Mint itélet, számolásom,
 Bosszum, mint műved, leszen,
 Fenn a' büntetés súlyos lesz,
 Súlyosabb lesz, égre! lenn.
 Hol van a' szív, melly a' menpyet
 Feldulá, hogy benn poklom lett?
 Hol van a' szív, szólj, galád?
 Hadd döföm ezerszer át!...' —

118.

„Hah! pokol! már a' halottak
 Kelnek küzdni ellenem,
 Látom, még az ördögökkel
 Kell utóbb majd küzdenem!
 Hányszor öljetek, lator, meg? —
 Áruhába öltözél,
 Hogy boszúm' dühét kijátszhasd,
 Szégyen rád! apród levél.
 Nem pirulsz? á' szolgál' vére
 Átkot mond ura' fejére!
 Hah, gyalázat, gyáva! rád —
 Vidd a' más világra át!...“

119.

„S mint két villám, össze csapnak,
 Mint vész vésszel, küzdenek,
 Lankadatlanul, keményen,
 Mint boszuló istenek.
 Mindenik rettenthetetlen
 Szédítő minden csapás,
 Mint boszúangyal *Perényi*,
Vatha, mint bünóriás.
 Mint ha Isten 's ördög adna
 Új erőt a' szörnyü harcra,
 Lankad a' harc, és ujul
 Reng a' föld csapásitul.“

120.

'S közbe szól Kund: ,Vatha, áll meg!
Nézz e' holt tetemre itt!'
'S Vatha néz.... és össze-rendül...
Fogyni érzi erejít.
És sebet kap, mint a' büne,
Olly nagy, égető sebet,
És ordítva csap vasával:
Átkozott legyen kezéd!...
'S sír a' kisdéd.....'s küzdni nem tud —
Látja itt az Isten bosszút —
És keblétől futni kezd,
Ám de véle hordja ezt.

121.

,Fuss lator! nem szennyezem be
Gaz véreddel kardomat,
Hisz keményebb büntetés nincs
Mint a' vétkes öntudat.
Élj a' föld' gyalázatára,
Tennen büntetésedül, — — —
Élj, — — szegődjék életedhez
A' bün' átka ördögül.' —
És ki fekvék életoltva,
Kedvesét itt felkarolta,
És Jolánka, a' halott —
Karjain feltámadott.

124.

És a' nép, 's országnagyok mind
 Fejérvárra gyűltenek,
 A' ki fenn tartá a' vallást,
 Buzgó hálát zengtenek.
 Hát a' püspökkar hová lön?
 Három van csak itt jelen,
 Ó ne kérdezd, mind le ölték
 A' többit kegyetlenen!
 Mert kit a' vakság' homálya
 És a' szenvedélyek' árja
 Örvényébe elragad:
 Szent előtte nem marad.

125.

Feltevék András' fejére
 A' királyi koronát,
 Ám a' gyémánton keresztül
 Honfivér piroslik át!
 És a' szem, ha rája téved
 Ó e' fényen mégtörök —
 Jaj a' honnak, mellynek atyja
 Vérbiborba öltözik!...
 Mert a' vész, ha bár lejára
 Emlékeztetvén nyomára:
 Kínos könyeket facsar —
 Tennen véred folyt, magyar!

126.

A' király után az új pár
 Szent oltár elébe lép,
 Ketten áldják meg szerelmök'
 Pécsi püspök, és az ég.
 Hű Jolánka, 's hős Perényi
 A' ki ország' nagyja lett,
 A' ki elfelejte mindent —
 Mindent mit csak szenvedett.
 'S boldogul élt — ám ha néze
 Megmentő *ál öltönyére*:
 Bús szemén köny reszketet —
 Ő *reá* emlékezett!...

127.

Nincs a' földnek szebb erénye
 Mint hűség csend 's vész között,
 Boldog, a' ki ördögével
 Emberül megütközött!
 Mert nem erkölcs, melly magán áll,
 Melly kisirtve nem vala,
 Melly a' vész közt rendületlen'
 Áll, azé a' korona
 Mert minél több kínod itt lenn,
 Annál szebb babérod ott fenn,
 Az élet harczfolytatás,
 Mit *hűség* megkoronáz.

TOLDALÉK.

128.

Vatha felgyógyult sebéből
 És külföldre hujdosott,
 Óriása nem hagyá el
 Véle volt itt, véle ott.
 Hü maradt végig magához,
 Megkövült istentelen,
 Végig üldözé a' vágyott,
 És megnem nyert szerelem.
 Egyszer bor közt szől kaczagva:
 „Ime Gellért püspök' haja!”
 'S nem mozdúlnak a' kezek
 Őt a' szél ütötte meg!.....

SZÁDVÁR.

139

129.

Szádvár most baglyok' tanyája,
 Mellyet rá mondott a' nép,
 A' sok átoktól leomlott —
 Puszta rom most, omladék.
 A' romot, vándor tekintsd meg,
 Szent erények' romja ez,
 Harmatúl a' ritka fűvön
 Honfivér 's köny reszkedez,
 'S a' moh, melly falát lerágta,
 Isten' és a' népek' átka —
 Fordúlj tőle, vándor, el!
 Elszorul itt a' kebel, —

12*

VÉGSZÓ.

130.

A' mit a' végzett regéhez
Szólni én még akarok :
Legyetek baj- és örömben
Hűk a' hithez, magyarok !
Ez, mi boldogít a' földön,
Boldogít túl sírodon,
Nála nélkül egy jövőd van —
És ez — veszned kell o' hon !
Mert kit Isten elhagyott már,
Arra csak sír 's kárhozat vár,
Melly nemzetnek nincs hite :
Eljen bár — nincs *élete* !

VÉGE.

EGGENBERGER J. és FIA
könyvkereskedésében Pesten található :

ERDÉLYI JÁNOS
KÖLTEMÉNYEI.

Sdrétü 320 lap, velinen, csinos borítékba
füzve 2 fr.

BERZSENYI DÁNIEL
Összes művei.

Sdrétü 3 kötet, velinen, csinos borítékba
füzve 5 fr.

Ugyan Berzsenyi művei 4dréthen.
Egy kötetü disz kiadás 5 fr.

JOSIKA MIKLÓS
REGÉNYEI.

1—22 kötet 22 fr.

Kisfaludy - társaság'

ÉVLAPJAI.

Nagy 8drétben, velinen, 's kemény táblába
kötve 1—4ik kötet 6 fr. 48 kr.

Garay János versei.

Nagy 8drétű 200 lap, velínen 's csinos
borítékba 2 fr.

NAGY IGNÁC MUNKÁI.

1—3 kötet: Beszélyek 3 fr. 4—7 kötet:
Torzképek 5 fr. 20 kr.

MAGYAR TITKOK.

Közli NAGY Ignác. Minden füzet szép
fejér velínen 's két szép képpel 40 kr.

KERÉNYI FRIGYES

(Vidor Emil)

Költeményei.

12drétű 193 lap, bor. füzve 1 fr.

BESZÉLY FÜZÉR

Irta Kovács Pál.

2 Kötet, borítékba füzve 2 fr. 24 kr.

KISFALUDY KÁROLY

minden munkái.

4ik kiadás acél és fametszetekkel
6 kötetben 7 fr.

Magyar pogán hitregék.

Bévezetésül

az „*Almos*“ című tündér műhöz.

Irta Bodor Lajos.

2 fr. 40 kr. helyett 1 fr. 20 kr.

Du szárd.

(Du jardin.)

Dráma 5 felv. Bodor Lajostól.

1 frt. helyett 30 kr.

Élet és Abránd.

Szomorujáték Bodor Lajostól.

1 frt. helyett 30 kr.

ÉLETPÁLYA.

Irta Zsoldos Ignác. 50 kr.

INDIÁNA.

Sand Györgytől franciából Récsi Emil.

2 kötet Sand Gy. (Dudevant-né) arcké-
pével 1 frt. 20 kr.

MÁTILD.

Sue Eugentől franciából Récsi Emil.

8 füzet 5 fr. 20 kr.

L É L I A

Regény.

Sand Györgytől franciából Récsi Emil.
2 kötet 2 fr.

A KARTHAUZI.

Báró **Eötvös Józseftől**
2 kötet 4 fr.

METELLA és LEONE LEONI

Sand Györgytől franciából Biró Miklós.
2 kötet 1 fr. 20 kr.

FÁY ANDRÁS'

szépirodalmi összes munkái
8 kötet acélmetszetekkel, 12 fr.

BESZÉLYTÁR.

Erdélyi szépirodalom.
Kiadja Kövály László
2 kötet 1 fr. 20 kr.